

1. Test zo slov. jazyka a literatúry 2018

Text č. 1 : *Budú z nás krtkovia?*

(úryvok)

Dokázali by ste žiť v podzemnom obydlí a namiesto na vtáčiky pozerat' sa na dážd'ovky? Pre našich vnukov bude takéto bývanie možno úplne bežné. Architekti chcú totiž bojovať proti preľudneniu podzemnými stavbami. Už dnes sú dokonca aktuálne akési obdoby výškových budov, ktoré budú siahať až do hĺbky niekoľko sto metrov.

Mexický zmodrap

- miesto výstavby: mesto Mexiko, námestie *Plaza de la Constitución*
- hĺbka: 300 metrov
- tvar: obrátená 65-poschodová pyramída

Nová hĺbková budova b_ nemala zostať klas_ck_m v_škov_m budovám nič dlžná. Na desiatich poschodiach nájdete byty, na ďalších desiatich obchody a celých desať poschodí by malo dokonca patriť múzeu. Ved' keď si už Mexičania dajú vrátať do svojho historického námestia, výsledok by mal prinášať aj nejakú kultúrnu hodnotu. Priestory bez výhľadu na more či na hory sa, samozrejme, najlepšie hodia na prácu, preto by sa kancelárie mali nachádzať až na zvyšných tridsiatich poschodiach, ktoré budú najhlbšie pod zemou.

Negatíva

- horší výhľad z okna
- vyššia cena, stavať nahor je oveľa lacnejšie než stavať nadol
- možný negatívny vplyv dlhodobého bývania pod zemou na psychiku
- nevhodné bývanie pre ľudí trpiacich úzkosťou zo stiesnených priestorov

Pozitíva

- lepšia ochrana pred prírodnými katastrofami, napr. hurikánmi, tornádami, ale aj zemetraseniami
- dobrá izolácia od hluku a svetelného znečistenia
- úspory na vyhrievaní v chladnejších oblastiach a na ochladzovaní na miestach s teplou klímou

(upravené)

1. Vypíš z ukážky antonymum slova mrakodrap.

2. Urč slovné druhy v nasledujúcom poradí:

Dokázali by ste, podzemné, obydlie, namiesto, naši, sto

3. Z ukážky vyplýva, že

- A. pod povrchom zeme bude aj nemocnica, obchody a múzeum
- B. nový typ bývania poskytne dobrú izoláciu od otrasov zeme.
- C. stavať nahor je drahšie než stavať nadol.
- D. najhlbšie pod povrchom Zeme budú byty.

4. V ktorej z možností sú správne zoradené vynechané písmená v ukážke.

A. y, i, y, ý, y	C. y, i, y, ý, ý
B. y, i, ý, y, ý	D. y, i, ý, ý, ý

5. Doplňte slovo do vety.

V slove *pyramída* píšeme tvrdé y, lebo je to _____ slovo.

6. Znaký ktorého útvaru má ukážka?

A. eposu	C. balady
B. povesti	D. rozprávky

7. Koľko poschodí je určených pre kancelárie?

8. Vypíš z časti Negatíva slovo, ktoré vzniklo skladaním.

9. Do výroku vychádzajúceho z ukážky doplňte vhodné slovo.

Text predstavuje _____ literatúru.

10. Vypíšte z prvého odseku príslovku so slabikotvornou spoluhláskou.

Janko Kráľ: Zakliata panna vo Váhu a divný Janko

(úryvok)

Vstúpenie je – zvonov hlas na veriacich volá,
hrnú sa ako včely z dedín do kostola;
starí, mladí pred božou Matičkou kľakajú,
a pátričky, vzdychajúc k bohu, preberajú.
Kto by bol taký planý v tú svätú hodinu,
že by nešiel slúžiť svätým, Hospodinu!
Sám Janík tam na Váhu chodí zarmútený,
ani v nedeľných hábách nie je oblečený,
v čiernom dlhom kepeni ako havran dáky
po chodníčkoch, priekopách stúpa haky-
baky.
Tmí sa. Pomedzi trnie nad Váhom na skalu
vyjde, obzrie sa – ale ticho v bôľnej duši
jeho –
a padne na čiernu zem od žiaľu veľkého.
Zmrklo sa. Prišiel domov, sadnul si k večeri,
nepovedal slovíčka tej svojej materi,
nepovedal sestričkám slova, ani strýčikovi,
ba ani šedivému svojmu tatuškovi.
Od stola chudobného všetci povstávali,
bohu všemohúcemu všetci d'akovali,
on ale strhol klobúk, nevravel nikomu,
dverami zahrmotil a odišiel z domu.
Boh zná, kde ísť zamýšľa! Popod vrby ide,
až tam v poli samotný ku priekope príde;
priekopu tú preskočí, vôkol sa obzerá,
a zas ďalej širokým poľom sa poberá.
Po horách, po dolinách rozišli sa mraky,

zastreli tiché háje temnými hábami,
zmizli lúčky zelené medzi dolinami,
len vrchy tak sa zdajú ak' dáke zázraky,
ako dáki kriedlastí, čiernoperí vtáci,
ako dáki obrovia na stráži stojaci.
Mesačka niet na nebi – beda je
s hviezdami! –
kto zná, dokiaľ tam budú za tými
chmárkami! –
Pole ak' jedna šatka pamuková,
ktorú nosí za mužom osirelá vdova,
do ktorej si tvár kryje od žiaľu veľkého,
a nocou plakať chodí ku hrobu milého:
mesiac na ňu nesvieti, slniečko nehreje,
a nemá viac na svete krem jednej nádeje.
Janík potichu kráča bez cesty, chodníka,
po jamách, po dolinkách, pomedzi suhlinu,
sto ráz potkne sa na peň, na dáku skalinu,
padne, chudák, zas vstane a ďalej pomyká,
sto ráz mu hustô krovie zastavuje nohu:
Bud' ako bud', len pôjdem, poručeno bohu.
Čo tie psy tak okolo košiara štekajú?

Prečo tie ovce tak sa v košiari zdúrajú?
Či planého človeka, či vlka zvetrili,
že sa tak z ležoviska ak' vietor zdurili?
Čo tie psy za košiarom tak behajúc vyjú
a chvosty medzi nohy gundžovité kryjú?!

11. V ktorej možnosti sa nenachádza zhodný prívlastok?

- A. ... sto ráz mu hustô krovie zastavuje nohu:
- B. ... do ktorej si tvár kryje od žiaľu veľkého,
- C. ... a chvosty medzi nohy gundžovité kryjú...
- D. ... hrnú sa ako včely z dedín do kostola;

12. V ktorom verši sa nachádzajú slovesá v nedokonavom vide?

- A. Vstúpenie je – zvonov hlas na veriacich volá
- B. padne, chudák, zas vstane a ďalej pomyká
- C. Zmrklo sa. Prišiel domov, sadnul si k večeri

D. *vyjde, obzrie sa – ale ticho v bôľnej duši jeho*

13. Doplňte do nasledujúcej vety správny termín.

Miera opakovaného neúspešného prekonávania prekážok lyrického subjektu na ceste je v poslednej časti ukážky vyjadrená _____ čísloukou.

14. Vypíšte z textu jednočlennú slovesnú vetu, ktorá svojím významom vystihuje atmosféru blížiaceho sa večera.

15. V ktorej možnosti je porušené pravidlo o rytmickom krátení?

A. *Sám Janík tam na Váhu chodí zarmútený,*

B. *.....ako dáki kriedlastí, čiernoperí vtáci ...*

C. *Pomedzi trnie nad Váhom na skalú...*

D. *... dverami zahrmotil a odišiel z domu*

16. Vypíšte z textu sloveso, ktorým autor vyjadril náhlenie sa ľudí na omšu.

17. Dynamický opis prírody je rámcovaný motívom

A. noci

C. krásy

B. smrti

D. smútku

18. Doplňte správny termín do nasledujúcej vety.

Štylisticky príznakové slová, ktorými autor emotívne vyjadril vzťah Janka k jeho blízkym, sa nazývajú _____

19. Ktorý slohový postup autor uplatnil v nasledujúcich veršoch ukážky?

*Vstúpenie je – zvonov hlas na veriacich volá,
hrnú sa ako včely z dedín do kostola; starí,
mladí pred božou Matičkou kľakajú,
a pátričky, vzdychajúc k bohu, preberajú*

20. Znakom balady nie je

A. výskyt prvkov ľudovej slovesnosti.

B. pretrvávajúci smútok hlavného hrdinu.

C. nerešpektovanie kresťanských sviatkov

D. gradačný posun epického deja.

Karek Hynek Mácha: Máj

(úryvok)

*Bol pozdný večer – prvý máj –
večerný máj – lásky čas.
Hrdličkin zval ku láske hlas,
kde borový rozváňal háj.
O láske šepkal tichý mach;
kvitnúci strom lkal lásky žiaľ,
slávik ju ruži vyspieval,
a ruža vzdychla vôňou v tmách.
Jazero hladké v húšť kroviny
zvučalo temne tajný bôľ,
breh objímal ho navôkol;
a slnká jasné svetov iných
blúdili cez blankytné pásy,
planúc tam ako slzy lásky.[...]*

*Za ružového večera
pod dubom driečna deva sedí,
zo skaly v brehu jazera
ďaleko clivým zrakom sledí.
Tu sa jej modro k nohám vinie,
ďalej zeleno zakvitá,
vždy zelenšie presvitá,
až v diaľke v bledé jasno splynie.
Po širšie hľadine
upiera deva zrak umdlený;
po širšie hľadine
nič nezrie krem hviezd utopených.
Dievčina krásna, anjel padlý,
jak amarant v jar mrazom schradlý,
spí pôvab v lícach poblednutých.
Hodina, čo jej všetko vzala,
na čelo, zrak i všetky črty
zármútok krásny zapísala.
Tak zašiel dnes dvadsiaty deň,
v krajinu tichú kráča sen.
Posledný požiar chvatne hasne,
i nebo, ktoré ružojasné*

*nad vlnou modrých hôr sa mihá.
„On nejde! – už sa nevráti! –
Zradenú smútok zachváti!“
Hlboký vzdych jej ňadrá dvíha,
bolestný srdcom bije cit,
a do stonu vôd tajomného
dievčiny nárek splynie brehom.
Zrkadlia slzy hviezdny svit,
že sa jak iskry tvárou rinú.
Horúce iskry tváre chladnej
jak padajúce hviezdy hynú;
kam ony padnú, tam kvet chradne.*

*Hľa, na tej skale cez okraje
je teraz strmo nahnúť,
biely šat vetrík rozviera jej,
do diaľky hľadí napnúť. –
Náhle si slzy utiera,
rukou si oči zastiera,
upierajúc ich k brehom tamtým,
kde jazero sa k vrchom kloní,
po vlnách iskra iskru honí,
po vode hviezda s hviezdou šantí.
Sťa holúbätko snehobiele
pod čiernym mračnom letí tam, [...]
kde jazero sa k vrchom níži –
to, čo sa temnou vodou blíži,
tak rýchle blíži. Žmurknutie len,
a jak bociana vážny let,
holúbä nie už, ľalie nie kvet,
vetrom sa biela plachta vzpína.
Do modroty sa veslo vtína
a dlhú vlnu vôkol tvorí.[...]*

*„Oj, rýchly čln to! Tu je, tu je!
To on je, on je! Pierko, kvety,
klobúk, a pod ním ako sviati!
Jeho plášť!“ Čln už priväzuje.*

(Text bol skrátenej a upravený z didaktických dôvodov)

21. Ktorý jazykový jav ovplyvňuje výslovnosť uvedených slov a slovných spojení: hladké, dievčina, s hviezdou, kde, k brehom?

22. Zvýraznené slovo vo verši kvitnúci strom lkal lásky žiaľ predstavuje vetný člen, ktorý sa nazýva

- A. zhodný prívlastok.
- B. nezahodný prívlastok.
- C. priamy predmet.
- D. nepriamy predmet.

23. Doplňte správny termín do nasledujúcej vety

Zvýraznené slovo vo verši kvitnúci strom lkal lásky žiaľ v rámci členenia slovnej zásoby zo štylistického hľadiska patrí medzi

24. Napíšte vzor, podľa ktorého sa skloňuje zvýraznené podstatné meno v nasledujúcich veršoch.

Jazero hladké v húšť kroviny / zvučalo temne tajný bôľ.

25. Vypíšte z nasledujúceho verša predmet.

Breh objímal ho navôkol.

26. Ktoré umelecké jazykové prostriedky obsahujú nasledujúce verše z ukážky?

*Hodina, čo jej všetko vzala,
na čelo, zrak i všetky črty
zármuťok krásny zapísala*

- A. frazeologizmus
- B. zvukomaľba
- C. prirovnanie
- D. Personifikácia

27. Pomenujte rým v nasledujúcich veršoch ukážky.

*Bol pozdný večer – prvý máj –
večerný máj – lásky čas.
Hrdličkin zval ku láske hlas,
kde borový rozváňal háj*

28. Označte možnosť, v ktorej je správne vystihnutá pointa ukážky

- A. Príroda spieva o kráse ľudskej lásky.
- B. Dievčina čaká na príchod svojho milého.
- C. Po beznádejnom čakaní sa k brehu blíži čln.
- D. Dievčina trpí pre zradu, ktorú spôsobila milému.

29. Dej ukážky sa odohráva

- A. na svitaní.
- B. pri východe slnka.
- C. neskoro večer..
- D. neskoro v noci..

30. Pomenujte umelecký jazykový prostriedok, ktorým je nasledujúci verš z ukážky.

Posledný požiar chvatne hasne

	odpovede	body
1.	Zemodrap	
2.	sloveso, príd.m, podst.m, predložka, zámeno, číslovka	
3.	B	
4.	D	
5.	cudzie	
6.	D	
7.	30, tridsať	
8.	dlhodobého	
9.	populárno-náučnú (vedeckú), náučnú	
10.	úplne	
11.	D	
12.	A	
13.	násobnou	
14.	Tmí sa. Zmrklo sa.	
15.	C	
16.	hnú sa	
17.	A	
18.	zdrobneniny	
19.	rozprávací	
20.	C	
21.	spodobovanie, znelost. asimilácia	
22.	B	
23.	básnické slová, poetizmy	
24.	dlaň	
25.	ho	
26.	D	
27.	obkročný	
28.	C	
29.	C	
30.	metafora	